

WAT BETEKEN DE MONSTERZEGE VAN BBB VOOR HET WATER- EN KLIMAATBELEID?

De kiezer heeft op 15 maart gesproken en de BoerBurgerBeweging (BBB) op het schild gehesen. In provincies en waterschappen. Daarmee is de partij een dominante factor geworden in het regionale middenbestuur. Wat betekent dat voor het water- en klimaatbeleid?

TEKST BERT WESTENBRINK MMV HANS KLIP | BEELD ISTOCK

Bij de waterschapsverkiezingen waren er in de 21 waterschappen 518 verkiesbare zetels te verdelen voor het algemeen bestuur. Daarvan gaan er 118 naar nieuwkomer BoerBurgerBeweging (BBB), 23 procent van het totaal. Andere duidelijke winnaar: Partij voor de Dieren (37, plus 20). Water Natuurlijk komt op 97 zetels (inclusief Water Wonen en Natuur in Zuiderzeeland), 6 meer dan in 2019. JA21, ook nieuw, wist in 5 waterschappen 1 zetel te veroveren. De PvdA (de grootste in Amstel, Gooi en Vecht met 6 zetels) eindigt landelijk op 1 zetel winst (50).

CDA is ook bij de waterschappen de grootste verliezer. De partij levert 24 zetels in. In Limburg waar de partij zich weet vertegenwoordigd door lokale fracties van Waterbelang is de score min 4 (de partij is met 10 zetels nog wel met afstand de grootste in Waterschap Limburg). 50PLUS scoort een min van 22 zetels. Een andere partij die in een vrije val terecht kwam: VVD. De liberalen leveren 15 bestuurszetels in. Verliezen is pijnlijk, maar het chagrijn wordt nog groter als in ogenschouw wordt genomen dat er als gevolg van het beperkte aantal geborgde zetels, aanzienlijk meer verkiesbare zetels te

verdelen waren dan 4 jaar geleden: 76. De koek is groter, maar je krijgt een kleiner deel, dat voelt als kruimels. Zo gezien heeft de tweede waterpartij, AWP voor water, klimaat en natuur, een bleek resultaat behaald. De partij deed in 20 waterschappen mee en veroverde in 14 waterschappen 21 zetels, 2 minder dan in 2019. En in de 6 provincies waar de partij voor het eerst op de lijst stond, bleef de teller op 0 zetels staan. En ook de plus van Water Natuurlijk verliest glans, want met 6 zetels winst heeft de partij weinig geprofiteerd van de extra zetels die beschikbaar kwamen. Sterker: procentueel is ze erop

B

De politieke werkelijkheid is dan wel veranderd, de ecologische en juridische realiteit niet

achteruitgegaan. In 2019 behaalde ze 20,58 procent van de verkiesbare zetels en dit jaar 18,72 procent, een verlies van 1,86 procentpunt. Ergo: de waterpartijen hebben moeten inschikken.

Schuivende panelen

Door de winst van BBB verschuiven de panelen in de waterschapsbesturen. Een in boerenkring verankerde partij zet de komende 4 jaar de toon, want in 13 waterschappen is BBB aan zet om het dagelijks bestuur te vormen, in 5 waterschappen (Aa en Maas, De Dommel, Noorderzijvest, Schieland en de Krimpenerwaard en De Stichtse Rijnlanden) neemt Water Natuurlijk het voortouw. Daar komt bij: in de provincies is BBB overal de grootste geworden – een nóg dominantere positie die te verklaren is door de vertaling van de uitslag naar de Eerste Kamer, waarvan de leden door de Provinciale Staten worden gekozen. Met het zicht op de Senaat kleurden veel ontevreden kiezers op het provinciale stembiljet het vakje rood waarmee ze konden afrekenen met het landelijke beleid (stikstof) van de kabinetspartijen VVD, CDA, D66 en ChristenUnie. De zegetocht in waterschappen en provincies betekent dat BBB een belangrijke factor is geworden in het regionale bestuur, daar waar provincies en waterschappen steeds meer moeten gaan samenwerken, zeker met de komst van de Omgevingswet. Dat roept de vraag op wat de BBB-dominantie betekent voor belangrijke waterthema's als waterkwaliteit, natuur, klimaat en ruimtelijke ordening (water en bodem sturend). In waterschapskringen speelt dan ook de vraag: is BBB bereid een brug te slaan naar de natuur? Of in droge gebieden: hoe wordt invulling gegeven

aan het grondwaterbeleid? Wordt het ingezette beleid om kwetsbare watersystemen weer veerkrachtig te maken voortgezet of bijgesteld? Komt er bijvoorbeeld een registratieplicht voor grondwateronttrekking, een voorname in Brabant, waar de grondwater-nood het grootst is. De noodzaak om dat op beleidsniveau dringend aan te pakken werd vorig jaar duidelijk toen de Brabantse Adviescommissie Droogte pleitte voor een radicale 'integrale systeemaanpak', omdat anders 'ecosystemen kapotgaan' en op middellange termijn 'onomkeerbare maatschappelijke schade' zal ontstaan.

Onzekere factor

Veel zal afhangen van de compromisbereidheid en stabiliteit van BBB, een onzekere factor als het geharnaste deel van de boerenachterban zich laat gelden. Bovendien, zo zeggen duiders en analisten: de politieke werkelijkheid is dan wel veranderd, de ecologische en juridische realiteit niet. De Kaderrichtlijn Water, de afbouw van de derogatie, de aanstaande Klimaatwet: de piketpaaltjes voor het beleid staan er nog steeds.

Maar anders gezien: het programma van BBB voor waterschappen is geen nieuw geluid, stelt politicoloog Hans Vollaard. "Dat past in het kamp van de zuinige overheid die ruimte biedt aan (agrarische) ondernemers. Een geluid dat we ook bij CDA, VVD, andere boerenlijsten (zoals Werken aan Water) en geborgd ongebouwd al eerder konden horen." Vollaard voorziet dat samenwerking van BBB met partijen als Water Natuurlijk en PvdA ('het groene en sociale kamp') niet per se tot grote obstakels hoeft te leiden. "Al eerder werkten onder meer

OPKOMSTPERCENTAGE: MISSIE GESLAAGD

Het opkomstpercentage van de waterschapsverkiezingen is vastgesteld op 53,1 procent, net iets meer dan 4 jaar geleden (51,3 procent). De Unie van Waterschappen, die 700.000 euro uittrok voor een landelijke publiciteitscampagne, had als doelstelling om de opkomst van 2019 op z'n minst te evenaren. Die missie is geslaagd.

Maar toch lijkt de uiteindelijke opkomstscore tegenvallend. Unie-voorzitter Rogier van der Sande mikte op 55 procent en onderzoeksbureau Citisens voorspelde op basis van een representatieve peiling onder Nederlanders 56 procent. De serieuze zorgen bij kiezers over klimaatverandering, extreem weer en waterveiligheid en de toenemende kennis over het werk van de waterschappen, schraagden de verwachtingen. Maar ook deze keer sneeuwden de waterschapsverkiezingen onder in de media-aandacht voor landelijke maatschappelijke en politieke thema's als stikstof. Het helpt ook niet dat de stemmen voor de waterschappen pas worden geteld na die voor de provincies. Maar zonder koppeling met de Provinciale Statenverkiezingen zou de opkomst veel lager zijn, zoals in het verleden is gebleken. Een opkomstpercentage van iets meer dan 50 procent lijkt dan ook het maximaal haalbare.

Water Natuurlijk en PvdA samen met partijen en fracties die van het kamp zuinig en ondernemend waren. Daar komt bij dat de meeste partijen elkaar al weten te vinden op de basistaken van voldoende en schoon water en waterveiligheid."

Door de 'redelijk beperkte media-aandacht' voor waterschappen, is het ook makkelijker om compromissen te sluiten, zonder dat de achterban daartegen protesteert, stelt de politicoloog. "Want die heeft daar dan minder zicht op." •